

Теоретичні питання до заняття.

1. Що таке черепно-мозкова травма?
2. Назвіть види черепно-мозкових травм.
3. Наведіть класифікацію закритої травми головного мозку.
4. Які зміни відбуваються в тканині мозку внаслідок ЧМТ?
5. Яка симптоматика ЧМТ?
6. Опишіть (коротко) клініку струсу, забою спинного мозку.
7. Яка клініка травматичних епідуральної, субдуральної та субарахноїдальної гематом?
8. Чим відрізняється забій головного мозку від струсу?
9. Які ускладнення ЗЧМТ?
10. Які особливості діагностики ЧМТ?
11. Опишіть критерії діагностики струсу головного мозку.
12. Опишіть критерії діагностики забою головного мозку.
13. Вкажіть додаткові методи дослідження у разі різних форм ЗЧМТ.
14. Вкажіть основні принципи лікування хворих зі струсом, забоєм, здавленням головного мозку.
15. Які особливості догляду за хворим з ЧМТ?
16. Як здійснити профілактику ЧМТ?

Тестові завдання на впізнавання (виберіть одну правильну відповідь).

1. Укажіть симптом забою м'яких тканин голови:
  - A. Блювання
  - B. Втрата свідомості
  - C. Амнезія
  - D. Анізокорія
  - E. Підшкірна гематома
2. Симптоматика струсу головного мозку зумовлена:
  - A. Ушкодженням черепних нервів
  - B. Наявністю синців на голові
  - C. набряком мозку
  - D. Психічним станом у момент травми
  - E. порушенням мікроциркуляції в судинах головного мозку
3. Для перелому основи черепа характерні ознаки:
  - A. Стовбурові симптоми
  - B. Гематоми м'яких тканин голови
  - C. Менінгеальні симптоми

- D. Лікворея та кровотеча з носа або вух
- E. Кровотечів ротову порожнину

4. Для струсів мозку характерні:

- A. Ретроградна амнезія
- B. Антероградна амнезія
- C. Вогнищеві симптоми
- D. Менінгеальні симптоми
- E. Симптом лігатури

5. Для забою мозку характерна наявність:

- A. Гематоми м'яких тканин голови
- B. Загально мозкових симптомів
- C. Патологічних симптомів оболон мозку
- D. Вогнищевих (локальних) симптомів обох пар черепних нервів
- E. Кровотеча зі слухового проходу

6. Симптоми забою головного мозку виявляються:

- A. Одразу після травми
- B. Після відновлення свідомості
- C. Через деякий проміжок часу
- D. Після падіння АТ
- E. Після відновлення дихання

7. На що спрямовані заходи невідкладної допомоги при забої головного мозку?

- A. На дегідратацію мозку
- B. На дезінтоксикацію
- C. На підвищення імунітету
- D. На спинення кровотечі
- E. На поповнення ОЦК

8. Для стиснення мозку характерні:

- A. Нудота, блювання
- B. Симптом Грекова—Ортнера
- C. Симптом "світлого" проміжку
- D. Симптом Воскресенського
- E. Симптом флуктуації

9. Чим зумовлене наростаюче стискання головного мозку?

- A. Струсом тканин мозку з подальшим набряком
- B. Ростом гематоми з набряком мозку
- C. Наявністю крововиливу в спинномозкову рідину
- D. Брадикардією
- E. Втратою свідомості

10. Проникаючу і непроникаючу ЧМТ відрізняє:

- A. Пошкодження кісток черепа

- В. Пошкодження шкіри
- С. Пошкодження м'якої мозкової оболонки
- Д. Пошкодження твердої мозкової оболонки
- Е. Пошкодження тканини мозку

Тестові завдання на впізнавання (виберіть декілька правильних відповідей).

1. Для ушкодження трахеї характерне:
  - А. Свистячі звуки з рани
  - В. Посилення набряку
  - С. Підшкірна емфізема
  - Д. Емфізема середостіння
  - Е. Гемоперітонеум

2. Укажіть достовірні ознаки перелому основи черепа:
  - А. Симптом флюктуації
  - В. Скальпована рана черепа
  - С. Кровотеча з вух і носа
  - Д. Лікворея з вух і носа
  - Е. Гематома м'яких тканин потилиці

3. Яка терапія проводиться при наданні невідкладної допомоги у разі струсу головного мозку:
  - А. Симптоматична
  - В. Дегідратаційна
  - С. Дезінтоксикаційна
  - Д. Симптоматична і дезінтоксикаційна
  - Е. Симптоматична і поновлення ОЦК

4. Укажіть необхідні засоби для спинення кровотечі за способом Мікуліча:
  - А. Вата, церата, лейкопластир
  - В. Стерильні серветки, валик
  - С. Шина Єланського
  - Д. Шина Дітеріхса
  - Е. Артеріальний джгут

5. Виберіть заходи невідкладної допомоги при ушкодженні яремної вени:
  - А. Туга тампонада рани
  - В. Стисна пов'язка
  - С. Оклюзійна пов'язка
  - Д. Накладання затискача на судину
  - Е. Пальцеве притискання

6. Для забою мозку характерні:
  - А. Загальнономозкові симптоми

- В. Вогнищеві симптоми
- С. Менінгеальні симптоми
- Д. Симптом прилиплої п'яти
- Е. Антероградна амнезія

7. Виберіть, що необхідно застосувати для іммобілізації голови при закритій ЧМТ:
- А. Ватно-марлевий бублик
  - В. Шину Єланського
  - С. Шину Дітерікса
  - Д. Шийний комірць
  - Е. Петлю Глісона
8. Які форми закритої черепно-мозкової травми?
- А. Забій спинного мозку
  - В. Забій головного мозку (легкого, середнього і важкого ступенів)
  - С. Струс головного мозку
  - Д. Гематомієлія
  - Е. Здавлення головного мозку з забоем і без забою
9. Які клінічні прояви струсу головного мозку?
- А. Вегетативні розлади
  - В. Порушення свідомості
  - С. Апраксія
  - Д. Моторна афазія
  - Е. Головний біль, блювання
10. Які клінічні прояви забою головного мозку?
- А. Синдром Броун-Секара
  - В. Менінгеальні симптоми
  - С. Оптико-пірамідний синдром
  - Д. Загальнономозкові симптоми
  - Е. Вогнищеві симптоми
11. За наявності яких видів черепно-мозкової травми спостерігається симптом «окулярів»?
- А. Епідуральна гематома
  - В. Перелом склепіння черепа
  - С. Перелом основи черепа
  - Д. Струс головного мозку
  - Е. Забій головного мозку
12. Вкажіть симптоми травматичного субарахноїдального крововиливу.
- А. Моторна афазія
  - В. Загальнономозкові симптоми
  - С. Парези кінцівок
  - Д. Менінгеальні знаки
  - Е. Наявність крові в лікворі

13. Вкажіть клінічні ознаки струсу головного мозку:

- A. Втрата свідомості
- B. Парези та паралічі
- C. Головний біль, блювання
- D. Розлади мови
- E. Апраксія

14. Відмітьте, у разі яких видів черепно-мозкової травми спостерігається «світлий проміжок»:

- A. Субарахноїдальний крововилив
- B. Струс головного мозку
- C. Забій головного мозку
- D. Епідуральна гематома
- E. Субдуральна гематома

Тестові завдання на достовірність (оцініть правильність твердження).

1. Вважати, що у всіх постраждалих внаслідок ДТП є травма шийного відділу хребта.
  - A. Правильно
  - B. Неправильно
2. Проаналізуйте твердження, що у постраждалого відкрита ЧМТ, якщо при травмі голови у наслідок ДТП у потерпілого спостерігається кровотеча та лімфорія з вух, але ран на голові не виявлено.
  - A. Правильно
  - B. Неправильно
3. Розпочинати надання допомоги потерпілому на місці пригоди потрібно з введення йому знеболюючих препаратів.
  - A. Правильно
  - B. Неправильно
4. Співвідношення натискань на грудну клітку до вдихів при СЛЦР у дорослого становить 30:2.
  - A. Правильно
  - B. Неправильно
5. При кровотечі з носа потрібно затиснути крила носа великим та вказівним пальцями та запрокинути голову назад.
  - A. Правильно
  - B. Неправильно

6. Для зупинки кровотечі з зовнішньої сонної артерії потрібно притиснути її до поперечного відростка 4-го шийного хребця по середині медіального краю грудинно-ключично-сосковидного м'яза.
- A. Правильно
  - B. Неправильно
7. Якщо у потерпілого є проблеми з диханням та періодичне блювання шийний комір не накладають.
- A. Правильно
  - B. Неправильно
8. Для зупинки кровотечі з вуха використовують тампон змочений перекисом водню.
- A. Правильно
  - B. Неправильно
9. При переломі нижньої щелепи з метою її іммобілізації накладають пов'язку "вудечка".
- A. Правильно
  - B. Неправильно
10. При транспортній іммобілізації потерпілих з ЧМТ використовують ватно-марлевий валик.
- A. Правильно
  - B. Неправильно

Тестове завдання на доповнення (доповніть або підставте у визначенні відповідне слово).

1. Якщо у потерпілого з ЧМТ наявна кровотеча та лімфорей з носа то це перелом _____ черепної ямки.
2. При пошкодженні яремних вен слід боятися такого ускладнення як _____.
3. Проникаюча черепно-мозкова травма вважається тоді, коли є пошкодження _____.
4. Первинний огляд потерпілого на місці пригоди відбувається відповідно до системи _____.
5. Зупинку кровотечі з сонної артерії джгутом виконують за методом _____.
6. Рівень свідомості потерпілого визначають шляхом застосування методу (системи) _____ та _____.

7. Глибина екскурсії грудної клітки при виконанні непрямого масажу серця у дорослого становить _____ см., а у немовляти _____ см.
8. Частота натискань на грудну клітку при виконанні непрямого масажу серця у дорослого становить _____ - _____ разів/хв.
9. Симптом "окулярів" характерний для _____.
10. Анізокорія та симптом "світлого проміжку" свідчить про _____.
11. Рани волосистої частини черепа називаються _____.
12. Для фіксації стерильної (первинної) пов'язки на голову краще застосувати пов'язку _____.
13. Для іммобілізації голови при ЧМТ застосовують штатну шину _____.
14. Для фіксації стерильної (первинної) пов'язки на вухо застосовують _____ пов'язку.
15. Для фіксації стерильної (первинної) пов'язки на ніс застосовують _____ пов'язку.

Тестове завдання на відповідність (встановіть відповідність між групою симптомів та клінічними ознаками з урахуванням, що кожна відповідь може використовуватись один раз, декілька разів, або жодного разу).

1. Група симптомів ЧМТ

- A. Загально мозкові симптоми
- B. Вогнищеві симптоми
- C. Менінгеальні симптоми
- D. Стовбурові симптоми

Клінічні ознаки

- 1. Нудота, блювання
- 2. Порушення дихання
- 3. Втрата свідомості
- 4. Геміплегія
- 5. Афазія
- 6. Анізокорія
- 7. Ретроградна амнезія
- 8. Втрата зору
- 9. Симптом Керніга

10.Парез

11.Симптом Брудзінського;

Тестове завдання на відповідність (встановіть відповідність між видами переломів та симптомами з урахуванням, що кожна відповідь може використовуватись один раз, декілька разів, або жодного разу).

2. Вид перелому

- A. Склепіння черепа(достовірні ознаки)
- B. Основи черепа (достовірні ознаки)
- C. Склепіння черепа (відносні ознаки)
- D. Основи черепа (відносні ознаки)

Симптоми

- 1. Підшкірна гематома;
- 2. набряк, припухлість;
- 3. Деформація;
- 4. Кровотеча з вух, носа;
- 5. Кістковий, хрускіт;
- 6. Патологічна рухомість;
- 7. Лікворея з вух та носа

Тестове завдання на відповідність (встановіть відповідність між видом травми чи станом потерпілого та дією чи ознакою).

3. Вид травми чи стан потерпілого

- A. Відкритий перелом склепіння черепа
- B. Перелом основи черепа
- C. Забій головного мозку
- D. Струс головного мозку
- E. Стиснення головного мозку
- F. Проникаюча ЧМТ
- G. Пошкодження сонної артерії
- H. Пошкодження яремної вени
- I. Кровотеча з носа
- J. Кровотеча з вуха
- K. Вивих нижньої щелепи
- L. Клінічна смерть
- M. Перелом шийного відділу хребта
- N. Перелом нижньої щелепи

Дія чи ознака

- 1. Анізокорія
- 2. Ватно-марлевий бублик
- 3. Метод Мікулича
- 4. Втрата свідомості на 20-30 хв.
- 5. Неможливість закрити рота
- 6. Серцево-легенева реанімація
- 7. Ліквореята кровотеча з вух та носа
- 8. Тампонада сухою турундою
- 9. Тампонада турундою змоченою H_2O_2
- 10. Пов'язка "вездечка"
- 11. Втрата свідомості на 2-5 хв.
- 12. Шийний комір
- 13. Повітряна емболія
- 14. Тверда мозкова оболонка

Тестове завдання на послідовність дій (встановіть правильну послідовність дій).

1. Укажіть правильну послідовність дій у разі надання невідкладної допомоги при блюванні пацієнту, що знаходиться без свідомості:

1. Під кут рота підставити лоток
2. Здійснити туалет ротової порожнини
3. Повідомити лікаря
4. Під голову покласти клейонку чи рушник
5. Повернути голову пацієнта на бік
6. Спостерігати за пацієнтом (є можливість повторного блювання)

Еталон відповіді:

2. Укажіть правильну послідовність дій у разі надання невідкладної допомоги при скальпованій рані черепа:

1. Накладання ватно-марлевої подушки
2. Оброблення рани та її країв розчинами антисептика
3. Холод на ділянку ушкодження
4. Закріплення ватно-марлевої подушки пов'язкою «чепець»
5. Знеболення ненаркотичними анальгетиками

Еталон відповіді:

3. Укажіть правильну послідовність дій у разі спинення кровотечі способом Мікуліча:

1. Накладання артеріального джгута Есмарха
2. Накладання стерильної серветки і валика на рану
3. Моделювання шини Крамера по голові, шії і плечу
4. Пальцьове притиснення біля країв рани
5. Знеболення

Еталон відповіді:

4. Укажіть правильну послідовність дій у виконання СЛР у дорослого:

1. Перевірте наявність пульсу
2. Перевірте реакцію зіниць на світло
3. Розпочніть проведення штучного дихання
4. Виконайте потрійний прийом Сафара
5. Огляньте місце події
6. Покладіть пацієнта на тверду, рівну поверхню

7. Перевірте наявність дихальних рухів
8. Перевірте свідомість потерпілого
9. Перевірте прохідність ВДШ
10. Розпочніть проведення непрямого масажу серця

Еталон відповіді:

Тестове завдання з множинним вибором (виберіть декілька правильних відповідей).

1. Назвіть симптоми струсу головного мозку:

1. Запаморочення
2. Ретроградна амнезія
3. Афазія
4. Парез
5. Анізокорія
6. Блювота
7. Ригідність потиличних м'язів
8. Розлади дихання
9. Нудота
10. Головний біль

Еталон відповіді:

2. До абсолютних ознак перелому склепіння черепа відносять:

1. Деформація черепа
2. Локальна болючість
3. Крепітація кісткових відламків
4. Нудота та блювання
5. Анізокорія
6. Патологічна рухливість в зоні перелому
7. Гематома
8. Кровотеча та лімфорей з носа
9. Симптом окулярів
10. Уламки кісток в рані

Еталон відповіді:

3. Задача:

Хворий доставлений у приймальне відділення о 23 годині. В 19 годин у стані алкогольного сп'яніння отримав травму при падінні з мотоциклу. Дома непокоїв головний біль, приймав анальгетики. В 22³⁰ зненацька втратив свідомість. При огляді: хворий без свідомості, у приймальному відділенні було блювання. Запах алкоголю з рота. Дихання рідке, переривчасте. Пульс 54 за хвилину. АТ 90/50 мм.рт.ст..

1. Що з хворим?
2. Яке лікування необхідне хворому?

3. Задача:

Вас покликала сусідка, яка знайшла свого батька на кухні без свідомості. Страждає цукровим діабетом, гіпертонічною хворобою. При огляді блідий, шкіра волога, АТ 160/80мм.рт.ст., пульс 62 за хвилину. У ділянці потилиці гематома. На больові подразники відповідає рухами у правій руці.

1. Що з хворим?
2. Ваші дії і рекомендації.
3. Які додаткові методи обстеження потрібні для того, щоб з'ясувати діагноз?

2. Задача:

Після ДТП один з постраждалих знаходиться без свідомості. Об'єктивно: стан тяжкий. Геміпарез ліворуч, розгладження носогубної складки, розширення зіниці праворуч. АТ 110/70 мм.рт.ст., пульс 54 за хв. На шкірі голови крововилив.

Питання:

1. Що з хворим? Відповідь обґрунтуйте.
2. Яку невідкладну допомогу треба надати хворому?
3. Які додаткові методи дослідження будуть застосовані?

Мал. Симптом окулярів при переломі основи черепа.

Завдання для III малої групи.

Чоловік 24 років упав з велосипеда, ударився головою, втратив свідомість. Перехожі викликала бригаду «Швидкої допомоги». До приїзду «Швидкої» постраждалий опритомнів. Турбувала слабкість, нудота, головний біль. Фельдшер «Швидкої допомоги» обробив садно на голові, ввів церукал і аналгін, дав рекомендацію звернутися до невропатолога. Чоловік прийшов додому, скаржився на головний біль, ліг перепочити. Через 4 години родичі спробували розбудити постраждалого, але не змогли. Доставлений у лікарню.

1. Що з хворим?
2. Чи були помилки в діях медперсоналу «Швидкої допомоги»?
3. Які методи обстеження допоможуть з'ясувати діагноз?
4. Чи потрібне цьому хворому оперативне лікування?
5. Як провести загальне обстеження потерпілого на місці пригоди?

Завдання для II малої групи.

Жінку 40 років побито 2 дні тому. Є загально мозкові та менінгеальні ознаки, симптом окулярів, спостерігається лікворея з носа.

Питання:

1. Діагностуйте стан. Якої допомоги потребує хвора?
2. Як відрізнити симптом окулярів від звичайного синця?
3. Які допоміжні методи обстеження необхідні для уточнення діагнозу?
4. Яку ПМД та лікування застосовують при цій патології?

Завдання для I малої групи.

В медпункт на підприємстві звернувся хворий зі скаргами на головний біль, запаморочення, нудоту. Працює будівельником, травму отримав на виробництві (на голову, прикриту каскою, впала цеглина). Втрачав свідомість на 3-5 хвилин, було блювання. Обставин травми не пам'ятає, говорить зі слів присутніх. Об'єктивно: АТ 100/70 мм.рт.ст., пульс 86 за хв.

Питання:

1. Що з хворим? Відповідь обґрунтуйте.
2. Яку невідкладну допомогу треба надати хворому?
3. Чи потрібні цьому хворому якісь додаткові методи обстеження, і якщо потрібні, то які?
4. Які особливості догляду за хворим з такою патологією?
5. Яким повинно бути лікування?